

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HILLERØD

LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 1 - 30. årgang - 2015

HILLERØD

LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 1 30. årgang 2015

Redaktion og layout:
Eva Holm-Nielsen

Tryk: Nofoprint, Helsingør

ISSN 0903-3505

Udkommer 3 gange årligt
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen

Medlemskab tegnes ved henvendelse til
Inge Elsø eller indbetaling på
Danske Bank reg.nr. 9570 0007044607
Pris: 150 kr, 100 kr pensionister og studerende

www.hillerødkalhistoriskeforening.dk

© Copyright

Hillerød Lokalhistoriske Forening

Indhold

SLANGERUPSGADE I 40'ERNE 3
af Ib WILLUMSEN

GENERALFORSAMLINGEN 2015 19

Forside: Hotel Leidersdorff set fra Staldgaden ved slottets
byport. Ældre foto u.å. Hillerød Lokalhistoriske Arkivv.

Hillerød Lokalhistoriske Forening støttes af:
Det Nationalhistoriske Museum Frederiksborg Slot - FOSS
- Hillerød Borgerstiftelse - Hillerød Industri- og Håndværker-
forening - Holte Vinlager, Hillerød - PriceWaterhouseCoopers,
Hillerød - Spar Nord, Hillerød - Ullerød SuperBrugs

BESTYRELSEN

Formand
Asger Berg
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
asger.berg@mail.dk

Næstformand og kasserer
Inge Elsø
Ørnevej 10
2970 Hørsholm
Tlf. 4586 6676
elsoe@email.dk

Sekretær
Eva Holm-Nielsen
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
evamahoni@gmail.com

Henrik Selsø Sørensen
Bondehavevej 11
2880 Bagsværd
Tlf.: 4498 9220
hselseo@gmail.com

Mona Petersen
Grønneager 21
3400 Hillerød
Tlf.: 4074 7357

Peter Schmaltz-Jørgensen
Helsingevej 37A
2830 Virum
Tlf. 4585 5957
schmaltz@webspeed.dk

LOKALHISTORISK ARKIV

Christiansgade 1
3400 Hillerød
Tlf. 7232 5884

Arkivet har åbent
Tirsdag 12.30-17
I. lørdag i måneden 10.30-14

Slangerupsgade set fra slotsbroen. Til højre Hotel Leidersdorff. Foto: Lokalarkivet for Alsønderup-Tjæreby

SLANGERUPSGADE I 40'ERNE

De første 17 år af mit liv boede jeg i Slangerupsgade 36. Da jeg blev født i 1941, blev det stadig betragtet som udkanten af byen. Men selvfølgelig var det en meget mindre by med kun ca. 5000 indbyggere i Hillerød købstad. Forløbet af gaden er stadig det samme, men den store forskel til nu er delingen på midten, hvor Nordstensvej går over i Herredsvejen.

Dette vejkræds krævede også flere nedrivninger. En anden forskel til nu er, at den store transport var hestevogne, både bønderne på vej ud og ind af byen. Vognmændene brugte heste under krigen, og det gjorde mange handlende som bagerne med "landture" og fiskehandlere og mælkmænd også. Og så var der mange flere gående. Cykler var slidte og manglede dæk og slanger,

AF

IB WILLUMSEN

*1 d på Ndr.
Banevejs Skole
1947. Ib Wil-
lumsen er nr.
2 fra højre i
midterste række.
Klasselæreren,
Benjamin
Frankner, sidder
på hug yderst til
venstre i samme
række. Han blev
senere hørekon-
sulent i Frede-
riksborg Amt.*

og de cykler, der kom, behøvede heller ikke klokke, da man havde erstattet dækkene med forskellige opfindelser som korkpropper, faste ringe af forskelligt udstoppet materiale eller en træring, der hvilede på små fjedre.

Blandt beboerne var der mange små erhvervsvirksomheder, og der var mange flere små, usunde boliger i gamle forfaldne ejendomme og kælderlejligheder. Så lad mig fortælle om de fag og deres udøvere, som udgjorde gadens beboere, og som nu er flyttet ud i erhvervs-kvartererne.

Ved Slottet lå byens store fine Hotel Leidersdorff, som i mine første år havde et par tyske soldater stående på vagt ved hoveddøren. Hotellet var bolig for de tyske officerer, der administrerede besættelsen af Nordsjælland. De

skulle bo godt, inden de skulle til østfronten og skydes i smadder. Eller når de kom tilbage og manglede en arm eller et ben. De kunne jo stadig administrere. Det var også det foretrukne hotel for tyskernes stikkere og håndlangere som Ib Birkedal, der var skyld i den store razzia mod frihedskæmperne i 1944. Samtidig gav det hotelejer Helmer Petersen mulighed for at orientere modstandsbevægelsen om, hvilke grader og funktioner officererne havde, ved at aflæse nummerplader og kendetegn på uniformer. Restauranten var vidt berømt og omtalt i flere memoarer af københavnske skuespillere og andre, der tog "på landet". Den havde udsigt til Slottet, så "landliggerne" reserverede bord i hjørneværelset. Hotellet var også vært ved vælgermøder, amatørteater og udstillinger,

samt ikke mindst Frederiksborg Svendeforenings juletræ. Her fik jeg mit livs første appelsin i godteposen i julen 1945.

Nr. 6, bygget med to frontspidser og en buet port, var et karakteristisk "ildebrandshus". I ejendommen var et ismejeri med lejlighed i bagbutikken. De havde selvfølgelig mælk, smør og ost, men solgte også øl og sodavand. Æblemost på flasker var også en stor artikel dengang. Herfra kørte mælkeemanden på en longjohn-budcykel også flere ruter i nærheden, med mælk og smør og drikkevarer, bragt til døren. På den anden side af porten boede en dame, der syede for folk, og der var en trappe op til 3 små lejligheder på første sal.

Inde i gården lå Hillerød Maskinsnedkeri, med maskinværksted, et værksted med høvlebænke, hvor man samlede træet fra maskinsnedkeriet, et lakrum med celluloselak og schellak, lager til savsmuld og høvlspåner og lager til træ over værkstedet. Det var en brandbombe dér midt blandt lejligheder og hotelværelser, men jeg kan ikke huske nogen ulykker. Det blev også senere nedrevet og lavet om til butik og lejligheder.

I nr. 8 havde det nedrevne Landbohotel efterladt en tom grund, som den energiske automobilforhandler Emil Olsen bebyggede med en flot gulstensejendom med 8 lejligheder med bad og centralvarme, bilværksted i gården og en

Shelltank ud mod gaden. Denne blev passet fra 7 morgen til 10 aften hver dag af Aage Kristensen, der boede lidt henne ad gaden. Det kunne man kalde en servicestation. Hvis man manglede luft, vand, olie eller lapning, klarede han også det.

Den næste var "Foderstoffem" med en stor lejlighed til bestyreren. Uundværlig i en by som Hillerød, hvor bønderne kom for at sælge deres korn og købe kunstgødning, gruttet korn til dyrefoder og såsæd. Her stillede de også deres heste og vogn, mens de gik i byen. Der havde også været en skænkestue, men hvornår den lukkede, ved jeg ikke. I gården var også et stort hold af duer og høns. Foderet var jo gratis, så længe de levede af spildet. Det hele blev nedrevet for at give plads til en ny indkørsel til Klostervej.

Derefter kom den ret store ejendom, som oprindeligt var bygget som "Arbejdernes Forsamlingsbygning", men nu var ombygget til 6 lejligheder, heraf 2 i kælderen. I den store have har været afholdt mange møder i sommertiden, men ejendommen var for dyr at holde og blev solgt til boliger. Dengang blev en af kælderlejlighederne beboet af "spydspidsen i Frelsens Hær", som jeg kun har set i uniform. Hun brugte al sin tid i hærens tjeneste, og der var brug for det, for der var nød rundt omkring, især om vinteren. På grund af sin ringe højde og rige livsmål blev hun kaldt for "Tepotten".

Nr. 12 var et stærkt forfaldent hus med mange utætte og forsømte lejligheder, beboet af en flok lejere uden mange andre muligheder. En af dem var en jernhandler, som hver aften kom fuld hjem. Han parke-rede på Markedspladsen overfor, som han ramte efter et par forsøg, og derefter faldt han ud af bilen og prøvede at finde hjem til sig selv, mens en del af gadens beboere så undrende til.

En anden beboer havde en søn, der havde meldt sig til et af tysker-nes vagtkorps, og i krigens sidste måneder, kun 19 år gammel, promenerede han hen ad gaden i sort uniformsfrakke og kasket med blank skygge. Ved befrielsen blev han indsat i Horserød. Mens han sad her, aflagde hans far min far et besøg på værkstedet for at tigge lidt krydsfiner og klodser, som ”drengen” kunne arbejde lidt på. Da min far kom ind, spurgte min mor straks, hvilket ærinde han mon havde? Svaret var, at ”drengen” var blevet ”gyngehesterøvhulsfabrikant”, et ord, som jeg lærte i et hug udenad i en alder af 4 år.

Forhuset blev nedrevet omkring 1960 for at give plads til et med nye lejligheder i 3 etager. Baghuset hertil var nr. 14, en meget nyere rødstens ejendom med 12 lejligheder. Her boede den klogeste dreng, der nogensinde har boet i gaden, men der kommer nok ikke nogen bronzeplade op på muren, da han blev mest kendt som bogtyven fra

”det store bogtyveri” på Det Kongelige Bibliotek. Her boede også en dame, der ”slog knaphuller” og syede for folk, og en anden dame, der havde ”middagsherrer”, folk, der boede på værelse uden køkken og fik den varme mad midt på dagen, mod betaling og efter aftale.

Så kom der en passage, som blev adgangen til Klostervej senere, dengang var den en smutvej til markerne bagved.

Det næste hus havde 2 lejligheder i sidehuset og 3 i forhuset. Den ene stuelejlighed husede en taxavognmand. Folk vidste, hvilket vindue der var til soveværelset, så når de var trætte efter en hård aften på et af værtshusene i nærheden eller en fest på Hotel Leidersdorff, bankede de på ruden, og vognmand Larsen sprang ud af kassen og trak i den sorte uniform med kasket og kørte dem hjem.

I mellembygningen havde der været en karetmager. Der var stadig rester af de gamle hånddrevne bore- og drejemaskiner og båndsav. Faget dækkede over alle køretøjer og hestevogne, men tiden havde ændret sig, så nu var der en auto-elektromekaniker. Alle biler skulle have skiftet dynamo og ledninger, biler skulle også holde længere, så han havde en god forretning.

I baghuset havde der i mange år været en vognmaler, ikke bare for hestevogne til stadskørsel og kapervogne, men der var også masser af fiskehandlere, bagere og mæl-

*Slangerups-
gade 8, nedrevet
1950. Foto
1940'erne,
Museum
Nordsjælland,
Hillerød*

kehandlere, der fik malet vognene. Her havde vognmaler Lapuchoff haft værksted indtil slutningen af 30'erne. Så blev det overtaget af den flinke og rare malermester Arne Thorngreen, som dog var bygningsmaler. Lapuchoff var kommet til Danmark fra Rusland, hvor han før revolutionen havde været kornet i hæren, hvilket han aldrig glemte og derfor altid gik i lange blanke støvler. Meget senere blev sidehuset nedrevet og erstattet af en smuk rødstensjendom.

Det næste hus havde 6 lejligheder ud til gaden. Det er betegnende for gaden, at der boede en tjener, en skomager, en bogtrykker og en typograf, foruden 2 malere og en signalmekaniker ved Statsbanerne. Samt en bogbinder, der havde værk-

sted i den ene stue, men han må have mistet lugtesansen, for duften af lim og tryksvæerte var gennemtrængende. I kælderen var der en kartoffelhandler, som kørte rundt og solgte alle rodfrugter med en lastbil. Der var også masser af rotter og mus på lageret, så mange, at raske drenge kunne få et job med at jage mus og rotter med en tyk stok for de damer, der skulle vaske i kælderen.

I sidehuset var der 2 lejligheder og i baghuset 1 lejlighed, alle små og utætte. I baghusets stueplan var der malerværksted, så oppe i lejlighederne var der en stærk duft af maling, terpentin og schellak, alt efter hvad malerne havde gang i. Dengang brændte man også malerspande rene, når lærlingene

havde ledige stunder. Baghuset blev senere ryddet og gav en plads til nye lejligheder.

Den næste grund lå hen med resterne af et gartneri og masser af ukrudt, indtil Lejerbo byggede på den, inklusive det nye "Fællesbageriet", som var en af fagbevægelsens virksomheder.

I nr. 24 boede vognmand Lindkvist, som havde lastbilgarager i gården og en stor flok duer i et dueslag, i en periode også en allike i pleje, som en kat havde haft fat i benet på, volierer med undulater og andre fugle, samt en større flok høns i haven. I kælderlejligheden boede indehaveren af en kreaturtransport, som blev kaldt det poetiske navn "Poul Kolort".

Så kom der en stor lukket have med en låst låge mod gaden og et lille lysthus under det kæmpestore pæretræ, men på trods af den dyrt indkøbte pigtråd, der sad gemt i hækken, fik gadens drenge deres del af pærerne. Sommetider kunne man støde på par i sensommernatten, hvis kærlighed var hjemløs. Løftet om øretæver, hvis man sladrede, kunne dog veksles til en anderledes overenskomst, hvis pigen kunne genkendes, og man lovede ikke at fortælle moderen noget. Ja, man kunne tjene til en is senere, når den unge mand havde fået løn. Nu er der bygget et hus, som næsten ligger ude på vejen.

Så fulgte dyrlægens ejendom med herskabsbeboelse ud mod ga-

den og stor prydhave. Der var også en lejlighed til husholdersken i baghuset, værelse til assistenten og en stuepige, samt klinik og garager ned mod markerne samt en stor køkkenhave. Alt dette blev nedrevet, da vejen skulle føres igennem, og en spekulant byggede nogle rækkehuse meget tæt på Herredsvejen.

Den lille vej dengang hed By-skellet. På hjørnet af denne og Slangerupsgade lå en flot gulstensejendom, hvor den energiske stenhugger H.C. Nielsen nedlagde forhaven og havde sine gravmonumenter udstillet. Han havde gerne nysgerrige drenge på besøg og fortalte om at være brandmand og have arbejdet på genopbygningen af Christiansborg Slot som ung. Ejendommen havde 6 lejligheder. I den ene kælderlejlighed boede en gartner, der som kommunist og frihedskæmper var gået "under jorden". Oven over ham boede Villy Berg, der var nazist og hverver for "Frikorps Danmark" med store plakater i vinduerne ud mod vejen. Stenhuggeren sørgede altid for, at bagvejen mod marken var fri og lågen åben om natten, så gartneren kunne aflægge hjemmet et sjældent besøg og få lidt rent tøj. Så lå Berg med øret mod gulvet, og når han var sikker i sin sag, ringede han til Gestapo. Men den tids telefoner var ikke lydløse, så gartneren strøg ud over marken, mens tyskerne kom buldrende.

Vi boede i naboejendommen

Mit barndoms-
hjem, Slange-
rupsgade 36
omkring 1920.
På skiltet øverst
står der "Alfred
Petersens Ma-
skinsnedkeri"
og på siden ben-
holdsvis "Nye og
brugte Møbler"
og "Sengebunde
efter Mål".
Huset blev revet
ned, da Danica
byggede.

med have ud mod nr. 38, så en af mine første erindringer er lyden af sømbeslåede støvler på fliserne lige uden for soveværelset, samt mine forældre, der hviskede om "ikke at tænde lys" - og "der var ikke noget at være bange for".

I dagene efter befrielsen kom en engelsk "halftrack" (halvbæltekøretøj) med 2 engelske soldater og nogle frihedskæmpere ud for nr. 38. De blev modtaget med kage, blomster og kirsebærvin af gadens beboere. De skulle hente en lidt slukøret Berg. Indtil da havde vi kun set ham i habit, hvid skjorte og hat om søndagen, og til møder med kasket og armbind. Nu kørte de med ham i sweater og sutsko.

Hele herligheden blev nedrevet i 1970 for at give plads til Herredsvejen.

Vi boede i nr. 36. Min farmor og farfar boede i forhuset. De havde

købt ejendommen omkring 1920. Min farfar var snedkermester og havde lært at bruge maskiner, så han byggede et stort værksted i gården, som min far senere førte videre. I 1920 var der 8 lejligheder, hvoraf han nedlagde de 4. Nu skulle der være "vandskyllende closetter", dem kunne han så nøjes med at lave 2 af i kælderen under huset mod gaden, så blev kloakken ud til gaden kortere. Der hvor lejlighederne havde været, blev der indrettet møbelbutik og lager til nye og brugte møbler. Min farmor var skrap til at handle.

Min bedstefar,
snedkermes-
ter Hans
P.A. Petersen,
fotograferet på
sin 70-års dag i
1946.

*Afholdshotellet,
opført 1898-
1899, fungerede
efter sit formål
frem til 1958.
Foto ca. 1910.
Hillerød Lokal-
historiske Arkiv*

Vi boede i sidehuset: min far og mor, mine tvillingebrødre, som var født i 1939, og jeg. I baghuset: Fru Hansen, som var kommet til Hillerød for at passe en butik i Slotsgade med "Sophienborg Børnemælk". På førstesalen over os boede Emil Christensen, som havde forladt sit husmandssted i Ølsted under landbrugskrisen i 1930, medbringende sin sidste hest, som han kørte vognmandskørsel med. Den havde han haft opstaldet i haven overfor. Efter hestens død strakte han aldersrenten med snerydning og møbeludbringning med snedkerværkstedets trækvogn, om vinteren med slæde, samt ikke mindst med havearbejde. Alle havde nyttehaver dengang. Han holdt også vores have og farfars. Her skulle han foruden betaling have den varme mad på arbejdsdage.

På den nederste del af grunden havde farfar en have med "det daglige", nye kartofler, løg, jord-

bær og purløg og persille, og på marken bagved var udstykket haver, hvor vi havde en større lod hver med kål, gulerødder og bærbuske. Nederst på grunden havde vi også nogle kaninhuse. Sådan en stor hvid landkanin gav en glimrende søndagsmiddag, og skindet kunne bruges til for i frakker og sutsko.

Farfar og Christensen var gamle bekendte, og derfor havde Emil en særlig opgave: At deltage i begravelser af fjerne bekendte, slægtninge og soldaterkammerater i omegnen. Så forlod Christensen lejligheden ad hovedtrappen i en sky af mølkugler, iført en slidt diplomatfrakke og en bowlerhat reserveret til dette formål. Enten med tog eller rutebil, altid "en enkelt", da der var rig lejlighed til at få "kørendes" tilbage, nabosognene dog på cykel om sommeren, med bowlerhatten på bagagebæreren. Når han kom tilbage, gik han altid gennem porten for at aflægge rap-

port til farmor og farfar om, hvem der var mødt af børn og svigerbørn, så man kunne aflæse, hvem der var uvenner, hvilke gamle venner der stadig var i live, og hvor de boede, samt om den afdøde "sad i sit eget" stadigvæk, altså om han havde sit eget hus, og der var noget at arve. Det andet store spørgsmål: Var der cigarer? Sommetider besvarede det sig selv, hvis Christensen kom hjem selvtilfreds dampende på stumpen. Andre gange måtte farfar op med en, til gengæld blev den røget helt, stumpen blev sat ned i en pibe og røget til sidste smule.

Nu er der intet tilbage af huset, kun 1-kilometerstenen står der stadig, mens Danske Bank og Danica breder sig på hjørnet.

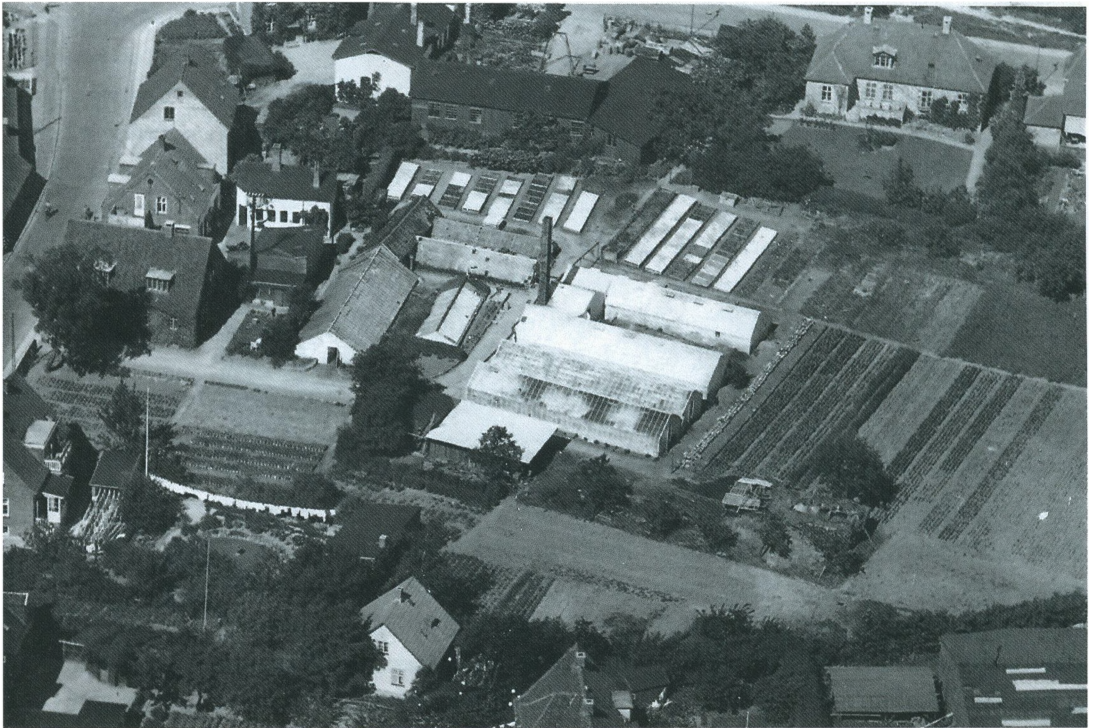
I nr. 38 var der 4 gamle, små lejligheder, beboet af håndværkere. Ejeren var en pensioneret slagter, der boede i baghuset. Han nærrede en stor mistro til moderne toiletter, så det eneste af den slags var anbragt i forhuset hos lejerne. Han selv klarede sig med en natpote. Hver morgen kom han ud på sin terrasse i lange underbukser og natskjorte og tømte potten med et elegant kast ud over baghaven, hvor rabarber, gulerødder, kål og kørvel stod meterhøjt. Dette hus er også ryddet for at gøre plads til Danica.

Det næste hus havde også 5 lejligheder, alle meget små, heraf 2 i kælderen. Nu er der kun 2, dem i kælderen blev forbudt omkring 1970, selv om det tog nogen tid,

før beboerne fandt andre steder at bo.

Så fulgte et mekanikerværksted, som specialiserede sig i busser og rutebiler. Her var rutebilejer Johannes Andersens busser parkeret om natten, således at mekaniker Jørgen Hansen altid havde dem startklare til turen til Gadevang og Roskilde. Her var også en BP-tank ud til gaden, hvor man ringede med en klokke, så kom yngste mand farende ud fra værkstedet og fyldte benzin på. Det var en af de få grunde uden beboelse. Nu er det ryddet til en P-plads.

Ved siden af lå "Afholdshotellet", stiftet af arbejdere, som ville bekæmpe det drikkeri, der holdt deres kolleger i fattigdom og nød, under ledelse af "Røde Louise" fra Thorsvang, som var en ildsjæl i organiseringen af afholdsbevægelsen. Min farfar var blandt støtterne fra starten og deltog i nogle af møderne. I kælderen og oppe under taget var der værelser, hvor tilrejsende håndværkere boede. De var også på kost, så de ikke blev fristet til drikkeri. På 1. sal var der en sal til møder. Fagforeninger, kaninavlforeningen, brevueforeningen og spareforeningen "Julens Glæde" holdt til her, samt afholdsforeningen selvfølgelig. Her kunne man kun få sodavand og kaffe. Her blev også stiftet "Arbejdernes Idræts Klub". De havde også deres første fodboldbane i hotellens baghave. Når man ser på, hvad der i dag

Esben Harboes gartneri i 1950'erne. Øverst til højre Harboes hus, Nordstensvej 11. Yderst til venstre Slangerupsgade, i midten smedjen og nederst til venstre Poulsens vaskeri med vasketøj i hele haven.

ofres på idrætsanlæg, så blev der i 20'erne kun jævnet lidt på græsmarken, nemlig det, som spillerne selv gjorde, når de gik og fjernede kolortene. Omklædningsfaciliteterne var en række 5-tommersøm i plankeværket, hvor de kunne hænge overtøjet.

Senere havde AIK også flere af de sportsgrene, som krævede armkræfter, brydning og boksning, samt vægtløftning. De fleste af disse sportsgrene indgik senere i FIF, Frederiksborg Idræts Forening. Hotellet og haven blev siden ryddet for at blive P-plads.

Det sidste hus på denne side af Slangerupsgade var blikkenslager Sørensens med 2 lejligheder,

hvor han og hans kone boede i den nederste, og hans datter og en af hendes veninder delte den øverste. I gården var et stort værksted. Blikkenslageren var udlært kobbersmed og havde i begyndelsen udøvet dette erhverv med tage, kviste og nedløbsrør, samt kedler til industri og husholdning, gryder og pander. Men tiderne ændrede sig, især med fremkomsten af galvaniseret plade til nedløb og tagbeklædning, men det var kravene til toiletter og centralvarme, der havde givet grundlag for det store værksted, så Sørensen var ved at trække sig tilbage og passe haven og hønsene. Så der kom yngre blikkenslagere efter ham.

Dengang krydsede Frederiks-værksbanen gaden mellem et par store bomme, som gik ned med lys og klokker og en ledvogter, der drejede på et par store håndsving. Mellem togene holdt han til på Lokalstationen, der lå hvor nu Slotsarkadernes P-hus står. Jernbanen udgjorde også skellet mellem Frederiksborg Slotssogn og Hillerød Købstad. Tidligere havde grænsen været en å, der blev rørlagt for at give plads til jernbanesporet. Det var rigtige damplokomotiver, de kørte med, så man kunne både se og høre toget dengang.

ULIGE NUMRE

På den anden side af Slangेरups-gade lå der et hus med 2 lejligheder og en stor kælder, hvor Centralvaskeriet var startet. Dette hus var ejet af den initiativrige malermester Thygesen-Poulsen, hvis hustru drev vaskeriet. Senere delte han den store have og byggede et nyt gulstenshus bagved.

Ved siden af lå en stor flot ejendom med 2 lejligheder og værelser i kælderen. Der boede en telefonmontør, hvis kone og datter drev pensionat i huset. Forbudet mod kælderbeboelse stoppede dette.

Så kom nr. 29, som er det eneste hus, som ligger tilbage på grunden, med haven foran mod vejen, og som derfor hed "Havely".

Nr. 27 var også ejet af Thygesen-Poulsen. Det var indrettet til

vaskeri i kælderetagen og med 2 lejligheder ovenpå. Malermesteren havde gået "på valsen" i årene før første verdenskrig, havde arbejdet i Tyskland, Schweiz, Ægypten og Israel. Undervejs havde han lært at lave noget af det mest moderne og holdbare udendørs: glasskilte, som blev udført spejlvendt af foldede og udskårne metalfolie-bogstaver og malet med sort lak bagefter. Det var en stor artikel, indtil der kom plastic, så han havde et stort værksted og garage i baghaven med plads til høns og duer. Til alt held er hans trækvogn og et par glasskilte bevaret på Folkemuseet, ligesom hans dagbog fra rejsen.

Så kom der en af de store virksomheder, Harboes gartneri, med en halv snes ansatte om sommeren. Her var både drivhuse med tomater og agurker og mistbænke med porrer og kål, der blev solgt til udplantning. Der var en butik, hvor der blev handlet med alt dette, plus de mange blomster, der blev drevet frem både ude på friland og i de opvarmede drivhuse. Et speciale var rosenplanter, som han havde krydset sig frem til og navngivet efter sin kone og datter. Han var en meget flink mand, der også rummede de børn, der kom for at lege med hans børn, men som også fik småjob med udbringning af varer i nærheden, spredning af sphagnum i drivhusene og lidt rivning af indkørslen før søndagen. En af mine brødre kom også i lære her

som gartner. Nu er hele gartneriet ryddet og i stedet blev der bygget lejligheder, "Birkeparken", i slutningen af 50'erne.

I fru Svendsens hus var der 2 lejligheder: I stuelejligheden enkefruen, en enlig datter med sin søn, samt den yngste søn, der var i murerlære. I lejligheden på 1. sal: en gift søn med kone og 2 børn. Han var smed, ligesom som Svendsen havde været, og arbejdede på Nordsten. I gården, hvor afdøde Svendsen havde haft smedie, var nu en specialist: en motorcykelmekaniker. Under krigen var der ikke så mange motorcykler, der kørte, så da lavede han maskiner til tørve-moserne rundt omkring Hillerød.

Så fulgte "Ekspres-Hansen", som var snedkermester og havde glasskilte i vinduerne med teksten "Ekspres-snedkeri" og "Ekspressliberi", så øgenavnet var uundgåeligt.

Sliberiet bestod i, at han påtog sig at slibe værktøj til maskiner for andre snedkere, trædrejere og industrivirksomheder. Der var også et malerværksted i stueetagen. Her havde en af byens fineste dekorationsmalere, Staunstrup, haft værksted, indtil han overdrog det til malermester Nommesen. På første sal var Hansens lejlighed.

Hjørneejendommen på hjørnet af Nordstensvej havde kun have ud mod Slingerupsgade. På det andet hjørne ligger "Akselhus" stadigvæk. Dengang var der 14 små

lejligheder, en købmand med både kommis og læredreng og en barber. Frisørskiltet udenfor ses næsten ikke mere, en blank sæbeskål til barbering og en hvid og rød søjle. Det var mest håndværkere og en enkelt kontormand fra Nordsten, der boede her, men også en forsikringsmand med egen bil. Garagen i den snævre gård krævede flere til at vinke, når han skulle bakke ud og vende for at komme op på Slingerupsgade. Bilkørsel var på den tid en alvorlig ting, som var for "rigtige mænd". Således kunne "rigtige mænd" ikke stå ud og lukke garageporte efter sig. Nu bruger Hillerød Kommune huset til ungdomsboliger.

Det næste hus havde 4 lejligheder, heraf en i kælderen. Det har en smukt svunget karnap på facaden, så den øverste beboer har altan med udsigt til markerne og Tirsdagskoven. Især når der er sol om eftermiddagen, er det et godt sted, men efterhånden vil "By-fortætningen" dog gøre den mindre attraktiv, som Danske Bank og Danica-byggeriet.

Derefter kommer der et ubebygget areal, hvor grunden skråner voldsomt og ender i en lille sø mellem grundene i Møllestræde og Slingerupsgade. Her lå et af de teglværker, der leverede sten til Slottet, og som har efterladt et kæmpehul, som delvis er blevet fyldt op med byggeaffald og jord. Søen var dobbelt så stor, da jeg var dreng.

*Markedspladsen 1937 med FDF-parade.
Foto: Thorvald Staunstrup.
Hillerød Lokalhistoriske Arkiv*

Så kom en af gadens flotteste ejendomme med røde sten og karnapper med sprossevinduer. Her var også kælderlejligheder, som næsten lå oven på jorden på grund af skråningen, men de blev også nedlagt.

Til alt held er ejerforeningen interesseret i vedligeholdelse og bevarelse, så det er stadig en flot ejendom. Her var det mest funktionærer og tjenestemænd, der boede, blandt andet en betjent, en sygeplejerske og en jordemor, men der var også en dame der tilbød at "vende tøj", det vil sige at man sprættede en slidt habit op og syede en ny, lidt mindre, sommetider med den slidte side indad, gerne hvis en søn var kommet i lære i en bank eller butik. Da krigen havde slidt lagrene i bund, og rationeringen fortsatte

helt op mod 1950, var der kunder til dette kunstgreb.

Her boede også en mand, der tilbød maskinskrivning og duplikering, en simpel og billig tryk-teknik, hvor man skrev en trykside, som kunne kopieres mod et andet ark papir. Det er denne kopiteknik, der blev modstandsbevægelsens værktøj til illegal presse, den er næsten lydløs, og avis-papir kan bruges.

Nr. 9. var næsten nyt, et smukt hus i funkisstil. Desværre udnytter det grunden helt, så beboerne har altid haft problemer med parkeringsplads. Her var der 4 lejligheder, også en kælderlejlighed, som næsten lå oven på jorden, men den er nu overgået til erhverv.

Så kom nr. 7, på det areal, der nu er parkeringsplads. Det var den

Frederiksborg
Slot set fra
hjørnet af Slan-
gerupsgade og
Slotsgade. Foto:
Sven Türck,
ca. 1950.
Det Kongelige
Bibliotek

gamle vognmand J.P. Lindkvist, som ikke kunne forestille sig at have vognmandsforretning uden heste og derfor holdt et par store flotte sorte oldenborgere, længe efter at deres betydning for erhvervet var forsvundet. De kørte dog i mange år ud med Wiibroes øl og vand, som han havde depot for.

Det var udmærket inde i byen, hvor der var mange små ture. Da der var benzinstrejke i 1956, gjorde de også gavn som transportmiddel. Men i mange år kørte de ellers kun frem og tilbage til den mark på Roskildevej, "Kvisten" havde lejet til høslet, så de kunne slæbe deres egen mad hjem. Men hestene, duerne og hønsene gav et dejligt miljø i gården, som også rummede et par store lindetræer og ikke mindst et halvtag, som udgjorde en uofficiel

bodega for et udvalgt klientel, der drak af de billige bajere.

Dette publikum omfattede også en del af de ansatte ved kommunens tekniske forvaltning, så der blev altid ryddet sne og fejtet her. Desuden blev en del øl også købt af det mandskab, der passede Markedspladsen og Markedshallen, og som videresolgte til bønderne, der kom for at sælge og købe dyr, og af chaufførerne i kreaturtransporterne.

Markedspladsen omfattede den store parkeringsplads, der fører navnet videre: Den blev brugt til mange ting, når der ikke var marked. Dette var kun 2 dage om ugen, og der var allerede dengang parkering til Slottet. Men auktioner blev også holdt her, over hittegods, dødsboer og tvangsauktioners ind-

bo. Så var der et leben med køb og salg og sommetider videresalg til opkøbere. Pengene var små blandt mange mennesker, så man kunne godt sidde med noget brugt, når det blev vasket af og renset.

Min farmor var ivrig deltager, og jeg tog med og passede på bunken, og hvis der var interesserede, fremviste jeg også varerne og anpriste dem, som jeg havde hørt hende gøre. Når det var ved at være fyraften, blev jeg sendt hjem og hente min far eller Christensen med trækvognen til skattene.

Da Dyrskuepladsen på Åmosevej var blevet til tørvegrave, blev cirkus også slået op her, blandt andet så vi Cirkus Moreno og Cirkus Benneweis med et flot nummer med løver. Her var også parkeringsplads for det engelske regiment af hollandske soldater, som kom for at se Slottet. De medbragte en stor hvid gedebuk som maskot.

Det første hus efter pladsen var Gæstgiveriet Dannebrog, som var meget søgt af gæster, der drak lidkøb i den rustikke skænkestue, der udgjorde den største del af restauranten. Den var også forsynet med en bagdør, så gæster, der ønskede at unddrage sig ophidsede ægtefæller eller kreditorer, kunne tage flugtvejen.

Ude i gården holdt et vulkaniseringsfirma til, en del af processen med reparation af dæk krævede store kar med vand. Sommetider endte uoverensstemmelser i skæn-

kestuen med, at kombattanterne henlagde afgørelsen til gården, og heldige børn kunne da se en af dem ende i karret og dampe hjemad, efterladende et spor af vand.

Det næste hus er stalden. der hørte til købmandshandelen på hjørnet. Nu er der sweaterforretning, men dengang var den lejet ud til en hestehandler, som satte hestene på græs på marken, der senere blev bebygget af Lejerbo og brugt til Herredsvejen. Herfra blev de trukket frem og tilbage, og sommetider kunne man få lov at trække en af dem, og når der kom kunder, blev hestene vist frem på gaden eller Markedspladsen.

Hele hjørnet var optaget købmandshandelen, som vendte ud mod Slottet. Her standsede turistbusser, og der var et stort salg af sodavand, is og postkort, foruden det sædvanlige salg af kolonial.

På hjørnet lå også købmandens bolig i en høj stueetage. Her holdt

W. Frisch-Jensens købmandsforretning på hjørnet Slots-gade og Slangerupsgade, 1940. Foto: Thorvald Staunstrup, 1940. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

fru købmanden øje med alt, så gadens beboere sagde, at hun arbejdede for det "hemmelige politi."

FOLK PÅ GADEN

Nogle af dem, der fra tid til anden kom igennem gaden, gjorde så stort indtryk, at jeg stadig kan huske dem.

Den første neger, jeg så, fulgte vi forsigtigt efter og kiggede rigtig godt på. Han var en ganske almindelig yngre mand, pænt klædt og med en mappe i hånden. Han har nok været på vej til Trollesminde, der havde mange elever.

Da tyskerne blev sendt hjem, fik vi lov at se på fra porten - det var så langt, vi måtte gå alene. De sjuskede af sted med deres gevær på nakken og forskellige pakker og bylter på kærre og vogne. Det var et ynkeligt syn. Indtil da havde de gået strækmarch eller kørt, når de kom forbi.

En af dem, der kom forbi flere gange om ugen og sommetider kom ind og tiggede et par klodser eller et par søm, var "Hundemanden", som kom trækkende med en gammel cykel. Jeg har ikke set ham cykle på den.

Han havde en spand på hver side af styret, som han tiggede fulde af knogler hos byens slagtere. Knoglerne kogte han af til hundene, men han spiste dem også selv, hviskede børnene til hinanden. Han havde bundet en tre-fire hunde til cyklen,

og når han stoppede, satte hundene sig ned og passede på cyklen.

Lidt ude ad jernbanedæmningen buede denne og dannede et "ingenmandsland" mod Trollesmindes marker. Her havde han af gamle brædder og plader bygget sig et hus med et evigt rygende bål udenfor, hvor han kogte benene af. Hundene var tøjret til en ståltråd, så de kunne løbe lidt rundt.

Vi var lidt bange for ham, og de voksne sagde, "at det var gået tilbage for ham". Det havde vi dog svært ved at se. Han kunne blive oppe, lige så længe han ville, han skulle aldrig i bad, og han boede i en hule i det fri.

En anden, der også kom gennem gaden et par gange om ugen, var spildsamleren, som på sin ladcykel samlede rester fra køkkenet og fedede grise op med. Det var et projekt, som var sat i gang af "Dansk Spildindsamling" på statens foranledning.

Under besættelsen måtte intet gå til spilde, og efter besættelsen fortsatte han med at køre rundt for sig selv og fodrede grisene op ude på Frejasvej, hvor han havde et husmandssted. Det var et system, der også omfattede papirindsamling og indsamling af gamle metaller under navnet "Dansk Råstofkompagni".

Denne form for genbrug blev opgivet og glemt, indtil affaldsproblemet blev så stort, at vi med store udgifter og sortering måtte indføre "genbrugspladser".

GENERALFORSAMLINGEN 2015

Hillerød Lokalhistoriske Forenings ordinære generalforsamling blev afholdt tirsdag den 3. marts 2015 i Kedelhuset.

Der var genvalg til de 3 bestyrelsesmedlemmer Eva Holm-Nielsen, Mona Petersen og Peter Schmaltz-Jørgensen, til 1. og 2. suppleant Aase Hansen og Mogens Hansen samt revisor og revisorsuppleant Poul Bønsøe og Carsten Nejst Jensen.

I 2014 havde vi 5 arrangementer. I februar afsløringen af vores mindeplade for forfatteren Jakob Knudsen på huset Grønnegade 23, i marts foredrag ved generalforsamlingen, hvor Henrik Selsø Sørensen fortalte om tilblivelsen af bogen HILLERØD 1963 med hans fars fotografier, i maj sejltur på Slotssøen, hvor Asger Berg fortalte om folk, der har boet langs søen, i september foredrag ved Claus Hagen Petersen om "Nordsjælland set fra oven" og i oktober foredrag ved Tim Panduro og Maya Schuster om deres bog "De Asociale".

MEDLEMSBLADET blev som sædvanlig udsendt med 3 numre, og HILLERØD-KALENDEREN med forsidefoto af John Jessen Hansen udkom op til jul.

Endelig to større initiativer: En ny hjemmeside, hjulpet i gang af

vores medlem Finn Hillmose, og desuden det andet initiativ, som ledte frem til aftenens arrangement om Arkibas og Lokalhistorisk Arkiv på Hillerød Bibliotek. I forbindelse med Frivillig-Fredag-ugen i september fik vi mulighed for at få et møde med borgmester Dorte Meldgaard sammen med stadsbibliotekar Sys Sigurd. I mødet deltog også Lissi Carlsen fra Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv. Resultatet blev, at biblioteket nu har forpligtet sig til at indlede et samarbejde med en gruppe frivillige med henblik på registrering af arkivalier i Lokalhistorisk Arkiv på Hillerød Bibliotek. For os var det et vigtigt gennembrud efter mange års frustrationer mht. Lokalhistorisk Arkiv. Det er klart, at opfølgningen på det gennembrud vil være en vigtig opgave for os i 2015. Det vil måske være "op ad bakke", men vi har fået så mange positive reaktioner, at vi er moderat optimistiske.

Beretningen lægges ud på foreningens hjemmeside www.hillerødlokalhistoriskeforening.dk.

Efter generalforsamlingen fortalte frivillige medarbejdere fra Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv om Arkibas, den nye nationale søgeportal på internettet.

”KESSE” OG CARLSBERG BRASS BAND

Tirsdag den 28. april, kl. 19.00, i Kedelhuset, Fredensvej 14
Hans Christian Nielsen, kendt som ”Kesser”, fortæller muntre
historier om det lokalt baserede Carlsberg Brass Band, krydret med
filmklip fra orkestrets mange forskellige optrædener og koncerter.
Gratis for medlemmer. Gæster 40 kr.

FOLK LANGS SLOTSSØENS BRED

Tirsdag den 12. maj 2015, kl. 19.00-ca. 20.30.

Sejltur med den lille færge.

Asger Berg fortæller om folk, der har boet ved søen.

Møde- og slutsted: anløbsbroen ved Torvet. Pris 40 kr.

Kun for medlemmer (med én ledsager). Begrænset deltagerantal.

Pladsbestilling fra mandag den 4. maj, kl. 9.00-12.00

på tlf. 48 26 46 89 eller asger.berg@mail.dk.